

helyettesítik, hanem kiegészítik, megerősítik az olvasási, képzőművészeti, zenei kultúrát, illetve a tudományos szakmai ismereteket. Az élet-lélek nélküli tudás mögül hiányozni fog az eleven, emberi környezetben kiteljesedő élmények öröme.

Vizsgálatunknál mint sajátos, öntörvénnyű, nevelési célt szolgáló jelenségeket kell értékelni, ügyelve hatékonyságuk konkrét és láthatatlan területeire.

A tömegkommunikációs eszközök ledöntötték az egyes korosztályok közötti merev határokat. Befolyásuk alá vonnak mindenkit, aki információikhoz hozzáférhet. – A rendszeresen televíziózó gyerekek tájékozottabbak, mint mi voltunk, és összehasonlíthatatlanabban gazdagabb ismeretanyaguk, szókincsük. – Iránytűnk mégis a mindenkori gyermekek mindenkori igénye lehet: újságokban, könyvekben, a különböző adásokban, filmekben az igazsággal, olyan valódi problémákkal szeretnének megismerkedni, melyekkel iskolai és iskolán kívüli életükben minden nap találkozhatnak.

Nem lenne ésszerű elzárkóznunk egy olyan tartalmú elemzés elől, mely azt vizsgálná: milyen irányban és mélységig gyakorolnak befolyást az említett eszközök gyermekeink személyiségének alakulására, öntudatuk fejlődésére; mennyire lesznek „barátaink vagy ellenségeink” az új nemzedékek legoptimálisabb fölnevelésében.

Mottóul válasszuk Marx György figyelmeztetését:

„A fiataloknak meg kell tanulniok a tárgyi valóság tiszteletét, megértését és alakítását”... és

„Nem jó riadtan és idegenül barangolni az osztályrészülny nyert világban.”

I. I. Kotov:

NACSERTÁTYELNÁJA GEOMETRIJA

(Na principax programirovannava obucsenijja) (Izd-vo „Vüszsája Skolá”, Moszkva, 1970.)

A programozott oktatással kapcsolatos kutatások hazánkban az 1960-as években kezdtek tért hódítani. A kezdeti fellendülés után ma már elmondhatjuk, hogy sikerült helyére tenni az oktatás ezen módszerét. Mint külföldön, úgy Magyarországon is számos könyv jelzi a programozott oktatás próbálkozásait.

Az ismeretérésre kerülő könyv a szerző több éves előadásai során felhalmozott tapasztalatok alapján készült. A programozott könyv szerkezeti felépítése nagy mértékben hozzájárul ahhoz, hogy a témában járatlan olvasó is fokról fokra, önállóan elsajátíthassa az ábrázoló geometria alapjait, és ezen túlmenően az elemi síkgeometria térbe kivehető feladatait is könnyűszerrel megoldhassa.

A könyvhöz szervesen kapcsolódik egy feladatgyűjtemény, amely tanuló- és gyakorló fel-

adatokat, valamint a tanulófeladatok megoldásait tartalmazza. A programozott tanulás csak a két könyv paralel használatával lehetséges.

A programozott könyv célul tűzte ki különböző térbeli alakzatok ábrázolását és ezen ábrák segítségével különböző geometriai feladatok megoldását. A szerző részletesen tárgyalja a különböző vetítéseket (párhuzamos, mérőleges, centrális). Ezen fejezetek ismerete nagy mértékben hozzájárul az általános iskolai geometria-oktatás tökéletesítéséhez. Szintén hasznos a helyzetgeometriai és metrikus feladatok tárgyalása. Az utóbbinál koordináta-módszert használ a szerző.

A könyv egyes fejezetei a következőképpen épülnek fel: bevezető rész, első paragrafus, második paragrafus, ellenőrző kérdések, útmutató az önálló munkához.

A bevezetőben a szerző megadja a tanulmányozandó anyag rész célkitűzéseit. Az első és második paragrafus ugyanannyi pontból áll, s az azonos számozású pontokban ugyanazt az anyagot dolgozza fel, csak a második paragrafus mélyebben, átfogóbban magyaráz.

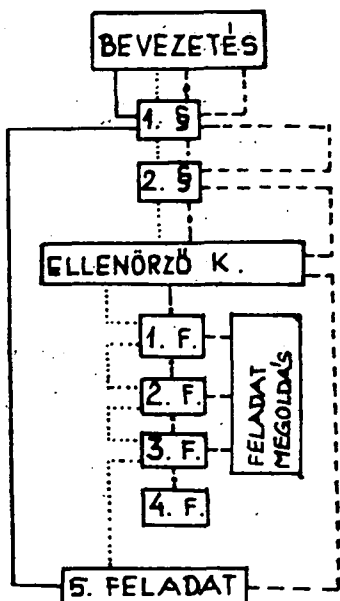
A tananyag elsajátítása négy fokozatban történik:

I. Az első fokozatban olvassuk el a „Bevezetőt”, majd az első paragrafus ábra nélküli anyagát, és készítsünk szemléltető rajzokat a leírtakhoz. Ha valamelyik pontnál nehézségünk támad, nézzük meg a második paragrafus ugyanazon pontját. Az első paragrafus tanulmányozása után válaszoljunk az ellenőrző kérdésekre. Ezen kérdések után zárójelben levő számok jelzik, hol található az első, illetve második paragrafusban a helyes válaszok. Az ellenőrző kérdések után oldjuk meg a fejezet végén levő „útmutatóban” megadott feladatokat. Ha ezek problémamentesek, akkor lépünk egy fejezettel tovább, ha nem, akkor térjünk a második fokozatra.

II. A második fokozatban újra olvassuk el a „Bevezető” részt, majd az első és második paragrafus megfelelő pontjait párhuzamosan. Ezek után csináljunk a második paragrafusban megadotthoz hasonló szemléltető ábrát. Válaszoljunk az ellenőrző kérdésekre, majd határozzuk meg az „útmutatóban” leírt feladatokat. Ha nincs problémánk, lépünk egy fejezettel tovább, ha van akkor, kezdjük a tanulást a harmadik fokozatban leírt módon.

III. A harmadik fokozatban a tananyag feldolgozása a másodikhoz hasonló, de az ellenőrző kérdés válaszai után az „útmutatóban” megadott feladatokat határozzuk meg úgy, hogy először a feladat megoldási menetét nézzük meg a feladatgyűjteményben, majd ezután térjünk rá az önálló meghatározásra. Ha ezek után sikerül a megoldás, úgy térjünk a következő fejezetre, ellenkező esetben a negyedik fokozatra.

IV. A tananyag feldolgozása itt is a második fokozathoz hasonló. A fejezet végi útmutató

- 1. FOKOZAT
 - - - 2. " " " " " " " "
 - · - · 3. " " " " " " " "
 · · · · 4. " " " " " " " "

megadja, hogy milyen feladatokat kell megoldani, s ezeket a feladatmegoldási útmutatóban ellenőrizzük.

Blokk-diagramon ábrázoljuk a feldolgozás menetét:

A szerző nagyon eredményesen szerkesztette meg ezt a programozott tankönyvet, ami a részek tanulmányozása során nyilvánvalóvá válik.

Napjainkban az általános iskolai geometria oktatását igyekeznek az egyoldalú síkbeli descartesi-szemlélettől feloldani és egy általánosabb – térbeli szemléletet kialakítani. Az ismertetésre került könyv e cél érdekében is hasznos segítségül szolgál.

Szendrey Sándor

K. Sz. Gorbacsevic:

NORMI SZOVREMENNOVO RUSSZKOVO LITYERATURNOVO JAZIKA

(Izd-vo „Proszvescsenyije”, Moszkva, 1978.)

Az utóbbi évtizedek egyik legvitatottabb kérdésével, a nyelvi normával kapcsolatos könyv jutott el hozzánk nemrég a Szovjetunióból.

Kirill Szergejevics Gorbacsevic's A mai orosz irodalmi nyelv normái című könyve olyan úrt igyekszik pótolni, amelyet mi orosz-tanárok évek óta éreztünk annak ellenére, hogy jó néhány hasonló jellegű kiadvánnyal volt szerencsénk megismerkedni az elmúlt években.

Sok vitát előzhetünk meg, ha világos, tudományosan megalapozott fogalmunk van a nyelvi norma mibenlétéről, dinamizmusáról, legfőbb kritériumáról, a norma és a variánsok közötti dialektikus viszonyról.

Különösen az orosz anyanyelvként beszélők (tanárok, lektorok, tankönyvírók és bírálók...) körében tapasztalható gyakran az a tarthatatlan álláspont, hogy a norma az, ahogyan én beszélek (és írok), a többi pedig helytelen. Ez a norma legprimitívebb értelmezése, amely nélkülöz mindenféle filológiai koncepciót, igényes felkészültséget, s helyette a nyelvet az individuuum „kvázi” helyes (vagy helytelen) nyelvhasználata béklyóiba igyekszik szorítani – függetlenül a nyelvi rendszer adta lehetőségeitől, variálhatóságtól.

Gorbacsevic's könyve része annak a „sorozatnak”, amelyet ez a kitűnő nyelvész az utóbbi időben eljuttatott mindazokhoz, akik az orosz nyelvet komoly szinten óhajtják elsajátítani és oktatni (1971: Az orosz irodalmi nyelv normáinak változása; 1973: A szóhasználat nehézségei és az orosz irodalmi nyelv normáinak variánsai; 1978: A szó variációja és a norma). Ez a tanári segédkönyv nagyszerű kiegészítése jó néhány vonatkozásban L. K. Graugyina-V. A. Ickovics-L. P. Katlinszkaja Az orosz beszéd grammatikai helyessége (Moszkva, 1976) c. könyvének.

Gorbacsevic's könyve hét fejezetből áll: Az orosz irodalmi nyelv napjainkban; Az irodalmi norma természete; A szóhasználat normái: A hangsúlynormák; A kiejtési normák; Normák a morfológiában; A mondattani normák.